

Motion till riksdagen

1988/89: A807

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Ökad jämställdhet för kvinnor

Kvinnor ska forma morgondagen – under den devisen samlades över åttatusen kvinnor på Nordiskt Forum i Oslo sommaren 1988. Med tanke på all den aktivitet och revoltlust som blommade upp på den nordiska kvinnokonferensen är det också möjligt att det blir så. Tillsammans kan kvinnor försätta berg och kommer förr eller senare att forcera de maktens portar som männen ännu med framgång lyckas vakta.

I denna motion vill vpk ställa några krav som förbättrar kvinnans ställning i samhället och ger kvinnor större möjlighet till makt och inflytande nu och i framtiden.

Stärk kvinnors ställning på arbetsmarknaden

Kvinnorna utgör inte bara hälften av befolkningen – de utgör också hälften av arbetskraften. Men kvinnorna är för den skull inte jämställda med männen. Klassorättvisorna och den könsbestämda maktstrukturen består. Arbetarkvinnorna befinner sig längst ner på klasstrappan. Kvinnorna är hänvisade till en segregerad arbetsmarknad där arbetsuppgifterna värderas lågt både status- och lönemässigt. Karriärmöjligheterna är begränsade. Kampen för att minska klasskillnaderna i samhället måste därför kombineras med kamp för att minska skillnaderna mellan män och kvinnor.

Samtidigt är det framför allt bland kvinnorna inom den offentliga sektorn kraften, kunskapen, förmågan och viljan att utveckla ett mera solidariskt och mänskligt samhälle finns. Medvetenheten om att det är bland dessa kvinnor man hittar de progressiva idéerna för framtidens samhälle omfattas nu av allt fler. Det håller också på att växa fram en medvetenhet om att kvinnornas erfarenheter av och kunskaper om den offentliga sektorn måste tillvaratas för att kunna användas i framtida organisationsstrukturer.

Tyvärr har inte den nya medvetenheten om bl.a. offentliganställda kvinnors värdefulla arbetsinsatser fått någon genomslagskraft i lönekuverten. Som bl.a. vpk många gånger påpekat så utsätts kvinnorna för kollektiv lönediskriminering. I 80-talets mitt utgjorde exempelvis de heltidsarbetande LO-kvinnornas genomsnittliga löneinkomst endast ca 85 % av männens inom LO.

Enligt en undersökning med rubriken "Könsdiskriminering på arbetsmarknaden", som gjorts vid Umeå universitet, skiljer det upp till 40 % i lönekuverten till männens fördel inom administrativa yrken. Enligt undersökningen har kvinnor i genomsnitt nio kronor lägre i lön i timmen än vad

männen har och denna skillnad kan inte förklaras med att kvinnor finns inom låglöneyrken. Undersökningen visar helt enkelt att lika-lönsprincipen inte gäller, eftersom man gjort jämförelser mellan anställda med lika kvalifikationer, yrkes- och näringstillhörighet m.m. Kvinnor utsätts alltså för ren lönediskriminering.

Undersökningens resultat är intressant ur många synpunkter. Bl.a. visas att likalönsprincipen är långt ifrån uppfylld. Detta blir speciellt intressant med tanke på den EG-harmonisering som pågår för fullt i Sverige. EG har nämligen antagit direktiv om lika lön för arbete av lika värde oavsett kön. Direktiven är direkt bindande för medlemsstaterna och tar över medlemsstaternas egna lagar. Danmark har t.ex. tvingats ändra sin likalönslag så att det klart anges att en arbetsgivare som har kvinnliga och manliga arbetstagare ska betala, inte bara lika lön för lika arbete, utan lika lön för *likvärdigt* arbete.

Den svenska jämställdhetslagen håller knappast måttet när den jämförs med EG-direktivet om lika lön. Orättvisorna mellan män och kvinnor på den svenska arbetsmarknaden uppfyller inte ens på långt när den svenska jämställdhetslagens krav på lika arbetsvillkor. Vpk är helt emot svensk EG-anslutning men vi kan ändå ansluta oss till vissa positiva principer inom EG – till detta hör principen om lika lön för likvärdigt arbete.

Vpk har i många år ställt kravet om att utarbeta ett nytt arbetsvärderings-system för att bryta könsdiskrimineringen i arbetslivet. Kvinnors revolt mot usla löner, oregelbundna och långa arbetstider måste tas på allvar. I dagens Sverige när det inom många områden finns brist på arbetskraft är tidpunkten den rätta för att uppvärdera kvinnorna på arbetsmarknaden. Staten har i egenskap av arbetsgivare ett speciellt ansvar för att gå i spetsen för en personalpolitik som uppvärderar kvinnors arbetsinsats.

Varannan damernas?

I regeringens proposition om jämställdhet (1987/88:105) anges bl.a. att "en viktig förutsättning för jämställdhet är att kvinnor och män delar makt, inflytande och ansvar på samhällets alla områden. En jämn könsfördelning i olika beslutande församlingar är en viktig demokratifråga." Riksdagen har på grundval av propositionen fastlagt som målsättning att kvinnorepresentationen i styrelser för statliga myndigheter och kommittéer ska uppgå till 30 % 1992, till 40 % 1995 och inom 10 år ha en jämn könsfördelning. Frågan om ev. lagstiftning prövas om kvinnorepresentationen år 1992 inte uppgår till minst 30 %.

En metod för att nå jämn könsfördelning är att regering och departement begär in namn på både en man och en kvinna från de nominerande organisationerna. Det är också den metod som utredningen om kvinnorepresentation, flertalet remissinstanser och dåvarande jämställdhetsministern förordade. Av egen erfarenhet ser vi att denna metod ger direkta resultat till kvinnornas fördel. Vi vet också att rutinerna fortfarande brister inom regeringen och departementen när det gäller att begära in namn av båda könen. Många nominerande organisationer nonchalerar också helt denna metod vid nomineringar. Värst är arbetsgivarorganisationerna som gör allt för att desavouera alla försök till jämnare könsfördelning.

För att inte ytterligare förlänga den orättvisa och odemokratiska könsfördelningen i samhällets maktpositioner anser vpk att riksdagen ska besluta om omedelbar lagstiftning om att nominerande organisationer ska föreslå både en man och en kvinna vid val till olika statliga organ. Vi anser också att regeringen ska utarbeta förslag till lagstiftning om att genomföra jämn könsfördelning inom statliga organ.

Mot. 1988/89
A807

Stärk jämställdhetsministrernas ställning

I samband med att den nya socialdemokratiska regeringen tillträdde efter valet 1988 flyttades jämställdhetsfrågorna från arbetsmarknadsdepartementet till civildepartementet. Vpk ser positivt på detta, eftersom jämställdhetsfrågorna inte enbart berör arbetsmarknaden. Överflyttningen till civildepartementet ser vi som en åtgärd för att jämställdhetsfrågorna vidgas till att gälla i stort sett alla politikens områden.

Det är däremot orimligt att aktivt kunna bevaka och föreslå nya jämställdhetsåtgärder om ministerposten är överöst med andra viktiga uppgifter. Den bitr civilministern ska nu inte bara handha jämställdhetsfrågor utan även folkrörelse-, kyrko-, ungdoms- och konsumentfrågor. Vi menar att jämställdhetsfrågor borde ha en sådan tyngd att de motiveras att prioriteras. Den bitr civilministern bör därför avlastas andra frågor för att därigenom få större möjlighet att driva kvinnofrågorna framåt.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen i egenskap av arbetsgivare föra en personalpolitik som innebär uppvärdering av kvinnoyrkena,
2. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till att utarbeta ett nytt arbetsvärderingssystem i syfte att få slut på den kollektiva lönediskriminering som kvinnorna utsatts för på arbetsmarknaden,
3. att riksdagen hos regeringen begär lagförslag om att genomföra jämn könsfördelning inom statliga organ,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om att nominerande organisationer skall föreslå både en man och en kvinna vid val till olika statliga organ,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om prioritering av jämställdhetsfrågor på minister-nivå.

Stockholm den 25 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Bo Hammar (vpk)